

FIGYELŐ

Revizionista cikk

V. L.

Tegyük fel, hogy megjelenik az alábbi cikk egy jugoszláv lapban, válaszul az ellenünk irányuló újabb rágalomokra. Bizonyára azt mondanák rá, hogy be akarjuk feketíteni a szocialista tábor, és ezzel szolgálatot tenni az imperialistáknak. Talán azt is állítanák, hogy írójuk nyakig van a revizionista fertőben.

De nézzük előbb a cikket.

*

A Szovjet Szövetség mostani gazdaságtudósai felszínesen tekintenek a népi demokráciák és a kapitalista országok gazdaságára. Negyven év telt el a forradalom óta, s nincs könyv, amely megvilágítaná ezt a szakaszt. A párt nem szenvedhet emiatt, nem maradhat le az élet mögött.

A dogmatizmus elleni harc ma különösképpen kiéleződött. Az egész világon gigantikus változások jelentkeznek, és számos kérdés egészen új megvilágításba kerül. Igen fontos Leninnek az a megállapítása, hogy a különféle országok átmeneti időszaka nem lesz teljesen egyforma, mert minden nemzet a maga sajátágaival szövi át szocialista fejlődését, ezt vagy azt a demokratikus formát valósítja meg, a proletárdiktatúrának ezt vagy am azt a módozatát hívja életre, és a szocialista átalakulás irama is különbözik a társadalmi élet különféle ágazataiban... Egyre több formai változata lesz a szocializmusba való átmenetnek. Helyte-

len volna például azt állítani, hogy minden körülmények között polgárháborúval jár. A kapitalista országokban a parlamenti többség megszervezésével a munkásosztály a képviselőházat népi parlamentté változtathatja. Leförheti a reakciós erők ellenállását és megvalósíthatja a társadalom szocialista átalakítását... Jugoszlávia megtalálta a szocialista építés sajátos útját.

A politika és társadalmi fejlődés ma minőségileg új helyzetben történik a világban, és ez új feladatokat állít a munkás és szocialista mozgalmak elé, s egyben új és különböző megoldásokat tesz szükségessé. A Szovjetunió és más szocialista országok tevékenysége bizonyos mértékben téves volt. A tévedést az okozta, hogy nem vették idejében figyelembe a világhelyzet változásait és új elemeit. A munkásmozgalmaknak a jelen helyzetben figyelembe kell venniük a szocializmusért küzdő országok sajátos körülményeit... Nemzetközi jelentősége van annak a megállapításnak, hogy a szocializmusba különböző utakon lehet eljutni. Ma már nem csupán egyetlen ország halad a szocializmus felé a világon, ezért szükségszerűen különböző utak nyílnak. Sok ilyen ország van, mind gazdasági, mind politikai téren különböző struktúrával, és valamennyi lényegesen eltér az egykori Oroszországtól... A szovjet párt tapasztalata alapvetően fontos, s tanulmányozni kell, de már nem az egyetlen szocialista tapasztalat. Időközben más

mozgalmak és más pártok érdeméből újabb tapasztalatok halmozódtak fel. Itt van például Kína és Jugoszlávia példája. A szovjet tapasztalatok kaptafaszerű alkalmazása hiba volna.

Sztálin nem fordított kellő figyelmet a mezőgazdaságra és a parasztok anyagi helyzetének javítására. Jugoszlávia iránti viszonya helytelen volt... A proletárdiktatúrában az ellenség legyűrése szempontjából elengedhetetlen a hatalom nagyarányú központosítása. Ugyanolyan szükséges azonban, hogy a központosítás párhuzamosan folyjon a teljes demokráciával. Ha a súlypont csak a központosításon van, akkor hibák következnek be. Ezért utat kell nyitni a tömegek általános kezdeményezésének és aktivitásának.

A Jugoszlávia és a jugoszláv vezetők ellen emelt vádak Trajco Kosztov tárgyalásán és más hasonló tárgyalásokon 1948 után alaptalanok és kiaváltak voltak... A személyi kultusz Bulgáriában Vlko Cservenkov köré szövéődött. Első káros megnyilvánulása az volt, amikor 1950 januárjában Cservenkov az ország első számú közeliensegkeit a kommunisták között kereste, s ezzel bizalmatlanságot keltett a pártkáderekben, gúvületet a régi kommunisták iránt. Ekkor hatvanezer kommunistát rövid eljárással kidobták a pártból. Leginkább a régiek szenvedtek kárt, köztük spanyol harcosok is.

Tisztában vagyunk azzal, hogy még a legteljesebb rehabilitáció sem teheti meg nem történné azt, ami történt. Nem tudják föltámasztani az elvtársakat, bármennyire megadják is emléküknök a nekik kijáró tiszteletet. Nem tudják begyógyítani a családtagjaik szívében ejtett sebet, és azt, hogy ha ideiglenesen is, sokszázezer dolgozóban megrendült a hit a szocializmus magasabbrendű erkölcsében, igazságában... Sokakban fölmerül a kérdés, vajon mi biztosítja azt, hogy a jövőben nem fordulnak elő hasonló törvénytelenések és törvénytértesek. Nyilvánvaló, hogy a történelem egyik fő oka a sztálini hibákban, azoknak másolásában található. Ezzel magyarázható az is, hogy a Rajk elvtárs elleni rágalmatokat összekapcsolták Tito elvtárs és a Jugoszláv Kommunista Szövetség más kiváló vezetői elleni rágalmatokkal. További oka volt a történelemnek koros elmélete, közéletünkben a nek koros elmélete, közéletünkben a demokráciizmus fejlesztésének elmáradása, a tömegek igényeinek, politikai

ellenőrző szerepének és véleményének lebecsülése...

A kommunista pártok közötti kapcsolatok és együttműködésük formáit egybe kell hangolni a megváltozott történelmi helyzettel. Ez tette szükségesé a Tájékoztató Iroda feloszlátását is. A kommunista és munkáspártok együttműködésének eddigi formái a mai helyzetben meghaladtak és elavultak. A pártoknak, inkább mint valaha, számolniuk kell országuk sajátos körülményeivel, és meg kell találniuk a legalkalmasabb formákat, hogy kifejezhessék a nép törekvéseit és követeléseit, meg kell találniuk a legmegfelelőbb sajátos utat a szocializmus felé.

A nem lenini módszerek kifejezésre jutottak a kulturális és irodalmi életben is. Ismeretes, hogy a bírálót féltünk, száraz és unalmas volt, elvette az olvasók kedvét és rossz szolgálattal tette az irodalomnak. 1948-tól a közelmúltig olyan léggör uralkodott, amely aláasta az írók alkövő kezdeményezését, és a kritikának sem engedte meg, hogy valóban kritika legyen. Alig lehetett lélegezni a gyanúsítások, rejtett támadások és durva kilengések léggörében... Ebben a helyzetben természetesen megromlott az emberek közötti viszony és létrejött a feltétel arra, hogy a magas állású embereket ismerjék el tekintélyül az irodalmi életben. Az írók nem gondolkodtak önállóan és valamennyien fej nélkül szajkózták a XX. kongresszus ismert idézetét, amelynek helytelen voltát leplezte a Komunist című szovjet folyóirat ismert cikke... Kaptafaszerű alakokat alkotnak, olyanokat, amelyek nem maradnak meg az emberek emlékezetében. Ha a hős pozitív, akkor egyben tökéletes a munkahelyén is, magánéletében is és külseje is vonzó. A negatív alakokat szintén már a könyv első oldalain fel lehet fedezni, és semmi kétség nem fér a továbbiakhoz. Vajon az élet nem sokkal szövevényesebb?

*

A »cikk«, talán mondani sem kell, egyik jugoszláv lapban sem jelent meg. Eszerint azt sem mondhatják róla, hogy rossz színben akarjuk feltüntetni a Szovjetunió, Kína és a keleteurópai országok politikáját és hogy az imperialistáknak kedvezünk vele. Azt meg éppenséggel nem állíthatják, hogy írója megrögzött revizionista.

E »cikk« ugyanis a keleti tömb ve-

zetőinek és sajtójának idézeteiből áll.

A szovjet gazdaságtudósokról szóló nem túlságosan hízelgő véleményt Mikoján mondotta a XX. kongresszuson a vitában. Azóta, az elmúlt két év alatt a jelek szerint megjavulnak: hiszen ellenünk írt cikkeiket az egész keleti tömb sajtója átveszi.

Lenin megállapításainak fontosságát a sajátosságokról Szuszlov hangoztatta ugyanott. Ma, szerintük, ez a legtípusosabb elméleti megnyilvánulása a korszerű revizionizmusnak, ahogy ők mondják: a szocializmus elsősorú közellenségének.

A szocializmus építésében szerzett kínai, főleg pedig jugoszláv tapasztalatokat emlegetni a legnagyobb szentségtörésnek számít, a mi részünkről pedig még dicsekvésnek és provokációnak is. Az idézet e részét Togliatti mondta, szintén két évvel ezelőtt, az a Togliatti, aki ma »nem érti«, hogyan állíthatunk programunkban hasonlót.

A hírneves Zsen Min Zsi Baoról sem feledkeztünk meg: tőle vettük a köz-

pontosításról és a teljes demokráciáról szóló fejezetet.

A párttagok elleni hajszát annak idején többek között a Rabotniceszko Delo ítélte el, és Apró Antal a Rajktemetésen. A lap mai álláspontját ismerjük.

Az együttműködés formáinak avultságát a Tájékoztató Iroda feloszlatásával kapcsolatban nem más, mint a moszkvai Pravda hangoztatta, mindössze egy évvel azelőtt, hogy hasonló céllal összehívták Moszkvában a kommunista és munkáspártokat, és aláírták a 12 párt határozatát.

Az irodalomra és a bírálatra vonatkozó következtetés a Rude Pravos és a Liternaturnaja Gazetáé.

Egészen más a helyzet persze, ha mi állítunk az idézetekhez hasonló valamit, pedig némely megállapítást kerek tíz esztendeje ismételtünk már.

Ki tudja, talán éppen ez a baj. Olykor nekünk is rá kellene fáfolnunk — önmagunkra.

